

Direcció de l'obra: Generalitat de Catalunya
Disseny: Petit Comitè
Disseny cartogràfic i realització: Institut Cartogràfic de Catalunya
Impressió: Tallers Gràfics Soler, SA

Primera edició: setembre 2003
Tiratge: 3 000 exemplars
Imprès amb paper: Creator mat de 90 g. de Torras Papel, SA

© **Generalitat de Catalunya**

Aquest document és protegit per la Llei. Es prohibeix qualsevol reproducció total o parcial, per qualsevol mitjà, si no ha estat expressament autoritzada per la Generalitat de Catalunya.

ISBN: 84-393-6189-X
Dipòsit Legal: B. 37 186-2003

nomenciàtor

Hi ha unes quantes coses que donen color als països: la vegetació, el clima, la manera que tenen de construir els pobles i les ciutats, o els noms que la gent ha posat als rius, a les muntanyes o a les viles on viu.

La toponímia és, en aquest sentit, com una esponja. Recull testimonis de la cultura, dels costums, de les religions, en definitiva, de les diferents maneres de treballar i de viure d'aquells pobles que, des de l'inici de la història, han crescut en aquesta terra, l'han visitada o, fins i tot, l'han conquerida. Testimonis de molta gent que amb el seu enginy i la seva aportació anònima ha donat nom a tots els racons del país.

Per totes aquestes connotacions, fer un nomenclàtor oficial no podia limitar-se a ser una feina de gabinet. Calia comptar amb l'ajut de tothom, des de la gent que treballa i trepitja el territori pam a pam, fins als tècnics especialistes capaços d'aportar els coneixements lingüístics, històrics, geogràfics o cartogràfics necessaris per fer una feina innovadora i rigorosa des del punt de vista científic. Calia, a més, el màxim consens de les institucions catalanes, començant pel mandat del Parlament de tirar endavant aquesta obra, comptant amb la col·laboració imprescindible i massiva dels ajuntaments, i amb la feina de quatre departaments del Govern, i acabant amb la revisió i la validació acadèmica de l'Institut d'Estudis Catalans.

Una feina, en definitiva, ingent que ens permet fixar i difondre prop quaranta mil noms que, al llarg dels segles, hem posat al nostre territori els catalans en llengua catalana, ibèrica, goda, franca, llatina, àrab, castellana o, fins i tot, anglesa. Uns noms que, barrejats, defineixen el nostre país, configuren el color especial de Catalunya.

I a ues quantes causes que dan color as païsi: era vegetacion, eth clima, era manèra qu'an de bastir es pòbles e es ciutats, o es nòms qu'era gent a metut as rius, as montanhes o as viles a on viu.

Era toponímia ei, en aquest sens, com ua esponja. Recuelh testimònis dera cultura, des costums, des religions, en definitiva, des desparières manères de trabalhar e de víuer d'aqueri pòbles que, des der inici dera istòria, an creishut en aquesta tèrra, l'an visitada o, tanben, l'an conquistada. Testimonis de fòrça gent que damb eth sòn enginh e era sua aportacion anonima a dat nòm a toti es cornèrs deth país.

Pr'amor de totes aquestes connotacions, hèr un nomenclator oficiau, non podie limitar-se a èster ua treball de gabinet. Calie compdar damb era ajuda de toti, des dera gent que trabalhe e cauishigue eth territòri pam a pam, enquias tècnics especialistes capables d'aportar es coneishements lingüistics, istorics, geografics o cartografics de besonh entà hèr un treball innovador e rigorós deth punt d'enguarda scientific. Calie, ath delà, eth maxim consens des institucions catalanes, començant peth mandat deth Parlament de tirar endauant aquesta òbra, en tot compdar damb era collaboracion imprescindible e massiva des ajuntaments, e damb eth treball de quate departaments deth Govèrn, e acabant damb era revision e era validacion academica der Institut d'Estudis Catalans.

Un treball, en definitiva, ingent que mos permet fixar e difóner peth torn de quaranta mil nòms, qu'ath long des sègles, auem metut ath nòste territòri es catalans en lengua catalana, iberica, gòda, franca, latina, arab, castelhana o, tanben, anglesa. Uns nòms que, barrejadi, definissen eth nòste país, configuren eth color especiau de Catalunya.

Jordi Pujol i Soley

*President de la Generalitat de Catalunya
President dera Generalitat de Catalonha*

El nom dels llocs ens transporta en el pas del temps i ens ensenya la història específica dels territoris. És per això que són tan importants el manteniment i la correcció adequada dels topònims. Quan el Parlament de Catalunya va encomanar l'elaboració del Nomenclàtor, el fet d'encarregar la correcció dels topònims aranesos al Consell General d'Aran s'ajustava al compliment de la normativa i a la més elemental justícia de valoració territorial.

Cada terra ha de determinar els seus noms; ho ha de fer amb el millor assessorament possible, amb l'opinió tècnica més qualificada, però, sens dubte, ho ha de fer amb la participació dels afectats, dels usuaris i dels seus representants. Els estudiosos, que poden ser universals, són necessaris per aportar la llum de l'evolució, per determinar l'origen i la correcció, però, els usuaris, que han de ser locals, són els que l'han d'utilitzar i, directament o mitjançant els seus representants democràtics, han de donar el vistiplau, d'una manera pragmàtica a l'ús dels topònims. És el poble qui, amb el seu ús, fa evolucionar la llengua i el nom de les coses; així ha estat i així serà. Els estudiosos són imprescindibles per ajudar a fixar l'opció que s'ajusti més a l'etimologia i al corpus general de la llengua. És amb aquests dos criteris que el Consell General d'Aran ha fixat la seva toponímia bàsica.

En determinar la correcció i l'adequació dels seus topònims, el Consell General d'Aran fa un acte de sobirania dins del seu territori. Fa un procés de saviesa política en haver-se fet assessorar per estudiosos, entre els quals cal destacar l'Institut d'Estudis Aranesos, i fa un acte de sobirania popular consultant per a la determinació de 850 topònims, més de 70 persones i representants de tots els ajuntaments i de totes les entitats municipals descentralitzades. Finalment, l'aprovació per unanimitat al Ple del Consell General d'Aran li dona la qualificació pública que li cal.

Eth nòm des lòcs mos transpòrte en pas deth temps e mos ensenhe sus era istòria específica des territòris. Ei per açò qu'ei tant important eth mantieniment e era correccion adequada des toponims. Quan eth Parlament de Catalonha encomane era elaboracion deth Nomenclator, eth hèt d'encargar era correccion des toponims araneses ath Conselh Generau d'Aran s'ajustaue ath compliment dera normativa e ara més elementau justícia de valoracion territorialia.

Cada tèrra a de determinar es sòns nòms; ac a de hèr damb eth mielhor assessorament possible, damb era opinion tecnica més qualificada, mès, sense dubte, ac a de hèr damb era participacion des afectats, des usatgèrs e des sòns representants. Es estudiosi, que pòden èster universaus, son de besonh entà aportar era lum dera evolucion, entà determinar er origen e era correccion mès, es usatgèrs, qu'an d'èster locaus, son es que l'an d'emplegar e, dirèctament o per miei des sòns representants democratics, an de dar eth vist e platz d'ua manèra pragmatica ar emplec des toponims. Ei eth pòble qui, damb eth sòn emplec, hè evolucionar era lengua e eth nòm des causes; atau a estat e atau serà. Es estudiosi i son imprecindibles entà ajudar a fixar era opcion que s'ajuste mès ara etimologia e ath corpus generau dera lengua. Ei damb aguesti dus critèris qu'eth Conselh Generau d'Aran a fixat era sua toponímia basica.

En tot determinar era correccion e era adequacion des sòns toponims, eth Conselh Generau d'Aran hè un acte de soberania sus eth sòn territòri. Hè un procès de sabiesa política en tot auer-se hèt assessorar per estudiosi, entre es quaus cau destacar er Institut d'Estudis Aranesi, e hè un acte de soberania populara en tot auer consultat entara determinacion de 850 toponims a mès de 70 persones e a representants de toti es ajuntaments e de totes es entitats municipaus descentralizades. Finaument, era aprobacion per unanimitat en Plen deth Conselh Generau d'Aran li da era qualificacion publica que li cau.

Carlos Barrera Sánchez
Síndic d'Aran
Síndic d'Aran

És amb un gran goig que faig la presentació d'aquesta obra en nom de l'Institut d'Estudis Catalans, que és la institució acadèmica encarregada legalment d'establir la normativa de la llengua per a tota la comunitat lingüística catalana, i que té reconeguda expressament aquesta comesa pel que fa als noms de lloc catalans del Principat per les lleis del Parlament de Catalunya.

Des de l'Institut procurem de realitzar aquesta feina d'acord amb la perícia científica que requereix, però també, i sobretot, amb molta il·lusió, perquè fem així un servei cultural a la societat, que és el nostre objectiu. D'acord amb aquestes premisses, ens plau d'haver contribuït a realitzar aquesta obra, promoguda precisament pel Parlament de Catalunya, que ha comportat un esforç considerable de tots els qui hi han participat, i per la part que ens pertoca, de la nostra Oficina d'Onomàstica.

Pensem que és una bona aportació a la normalització de la llengua catalana, encara que sigui en un aspecte molt concret, perquè la toponímia és el signe d'identitat més palès de les nostres terres, que, a més, incorpora una gran informació lingüística i històrica en general, i que conté un valor estètic considerable, que permet de qualificar-la de veritable poesia fòssil. Els noms de lloc, doncs, esdevenen un patrimoni cultural col·lectiu que tenim l'obligació de preservar i transmetre a les generacions futures, i sobretot de procurar que no siguin anorreats per noms forasters, sovint postissos o banals, o que reflecteixin una voluntat de substitució cultural com la que s'ha produït en la denominació de vies públiques, nuclis de població i municipis durant els règims polítics especialment hostils a la nostra llengua que hem hagut de patir.

Desitgem que aquest Nomenclàtor sigui ben útil i que contribueixi a difondre i valorar els topònims catalans dins i fora de les nostres contrades.

Ei damb gran gòi que hèsqui era presentacion d'aguesta òbra en nòm der Institut d'Estudis Catalans, qu'ei era institucion academica encargada legaument d'establir era normativa dera lengua entà tota era comunitat lingüística catalana, e qu'a reconeishut exprèssament aquest cometut per çò que hè as nòms de lòcs catalans deth Principat pes leis deth Parlament de Catalunya.

Des der Institut, sajam de realizar aguesta treball d'acòrd damb era perícia científica que requerís, mès tanben, e sustot, damb molta illusion, perquè hèm atau un servici culturau ara societat, qu'ei eth nòste objectiu. Cossent damb aquestes premisses, mos platz d'auer contribuït a realizar aguesta òbra, promoguda precisament peth Parlament de Catalunya, qu'a comportat un esfòrç considerable de toti es que i an participat, e pera part que mos pertòque, dera nòsta Oficina d'Onomastica.

Pensam qu'ei ua bona aportacion ara normalizacion dera lengua catalana, maugrat que sigue en un aspècte molt concrèt, pr'amor qu'era toponímia ei eth signe d'identitat mès evident des nòstes tèrres, qu'ath delà incorpòre ua grana informacion lingüística e istorica en generau, e que conten un valor estetic considerable, que permet de qualificar-la de vertadera poesia fòssil. Es nòms des lòcs, donques, esdevien un patrimoni culturau collectiu qu'auem era obligacion de preservar e transmèter as generacions futures, e sustot de procurar que non siguen "anorreats" per nòms forastèrs, tot soent postissi o banaus, o que reflectissen ua voluntat de remplaçament culturau coma eth que s'a produsit ena denominacion de vies publiques, nuclèus de poblacion e municipis pendent es regims politics especiaument ostils ara nòsta lengua qu'auem agut de patir.

Desiram qu'aguest Nomenclàtor sigue plan util e que contribuisque a difóner e avalorar es topònims catalans laguens e dehòra des nòstes contrades.

Josep Laporte i Salas

President de l'Institut d'Estudis Catalans
President der Institut d'Estudis Catalans

No cal dir-vos la satisfacció que ha tingut l'Associació Catalana de Municipis i Comarques en col·laborar activament en l'elaboració d'un nomenclàtor de la toponímia oficial de Catalunya, ja que els nostres topònims són com sediments dipositats que expliquen el pas del temps i ens identifiquen amb el territori. Són, en definitiva, com els nostres paisatges, els nostres principals senyals d'identitat.

Vetllar per la seva puresa, d'acord amb les característiques lingüístiques i geogràfiques, ha requerit una gran dedicació. Una gran tasca de tots els estaments que hi han col·laborat, des de la base de la piràmide, amb els ajuntaments i els consells comarcals, fins al vèrtex, amb el Consorci per a la Normalització Lingüística i l'Institut d'Estudis Catalans. Una gran feina que només es pot fer trepitjant el territori, demanant, contrastant, depurant i recopilant les respostes del ajuntaments. Tot plegat ha fet possible el treball que teniu a les mans, que incorpora criteris de qualitat a la nostra cartografia per tenir, així, un nomenclàtor oficial de Catalunya que ha de servir de referència per a l'edició correcta de tot tipus de cartografia, guies de viatges, retolació i d'altres productes informatius.

El nostre país l'hem construït dia a dia, l'hem fet més gran, cuidant tots els detalls i amb la defensa aferrissada de tot allò que considerem propi. El gust per la feina ben feta ha permès al llarg del temps la vertebració de la realitat nacional; som hereus d'uns espais, d'uns paisatges, d'uns llocs, d'una manera de fer i de dir les coses que cal preservar. A la vegada som conscients de la inevitable incorporació d'elements forans com a fruit de la mateixa convivència. Aquest no és un fenomen nou. Si observem els topònims dels nostres pobles, dels nostres indrets, notem el pas de diferents cultures, percebem el sediment de les diverses civilitzacions, de totes les maneres de fer que s'hi han anat incorporant. Totes han estat prou bones per configurar això que avui en diem Catalunya i que nosaltres tant estimem.

Aquest treball en l'afirmació del passat i l'acceptació del present és també un bon treball científic, una afirmació del que som avui. Des del municipalisme nacionalista de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, que jo represento, felicitem els autors d'aquest treball, el qual considerem una pedra més en la vertebració del nostre país.

Non cau dider-vos era satisfaccion qu'a agut era Associacion Catalana de Municipis e Comarques en colaborar activament ena elaboracion d'un nomenclator dera toponímia oficiau de Catalunya, ja qu'es nòsti toponims son coma sediments depositats qu'expliquen eth pas deth temps e mos identifiquen damb eth territori. Son, en definitiva, com es nòsti paisatges, es nòstes principaus senhaus d'identitat.

Velhar pera sua puresa, cossent damb es caracteristiques lingüistiques e geografiques, a requerit ua grana dedicacion. Un gran treball de toti es estaments que i an colaborat, des dera basa dera piramida, damb es ajuntaments e es conselhs comarcaus, enquiath vertex, damb eth Consorci entara Normalizacion Lingüística e er Institut d'Estudis Catalans. Un gran treball que sonque se pòt hèr cauishigant eth territori, demanant, contrastant, depurant e recompilant es responses des ajuntaments. Tot amassa a hèt possible eth treball qu'auetz enes mans, qu'incorpòre critèris de qualitat ara nòsta cartografia entà auer, atau, un nomenclator oficiau de Catalunya qu'a de servir de referéncia entara edicion corrècta de tot tipe de cartografia, guides de viatges, rotolacion e d'auti productes informatius.

Eth nòste país l'auem bastit dia a dia, l'auem hèt més gran, cuedant toti es detalls e damb era defensa acar-nada de tot aquerò que consideram pròpri. Eth gust peth treball ben hèt a permetut ath long deth temps era vertebracion dera realitat nacionau; èm ereus d'uns espacis, d'uns paisatges, d'uns endrets, d'una manèra de hèr e de dider es causes que cau preservar. Ara ora, èm conscients dera inevitabla incorporacion d'elements forans coma frut dera madeisha convivència. Aquest non ei un fenomen nau. S'observam es toponims des nòsti pòbles, des nòstes contrades, remercam eth pas de desparières cultures, percebem eth sediment des diuèrses civilizacions, de totes es manères de hèr que s'i an anat incorporant. Totes an estat pro bones entà configurar açò qu'aué ne didem Catalunya e que nosati tant estimam.

Aguest treball ena afirmacion deth passat e ena acceptacion deth present ei tanben un bon treball científic, ua afirmacion d'aquerò qu'èu aué. Des deth municipalisme nacionalista dera Associacion Catalana de Municipis e Comarques, que jo representi, felicitam es autors d'aguest treball, eth quau consideram ua pèira més ena vertebracion deth nòste país.

Joan Maria Roig i Grau

President de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques
President dera Associacion Catalana de Municipis e Comarques

La toponímia, és a dir, els noms que la societat dóna als llocs, representa un valor molt important en la configuració de la identitat històrica d'una comunitat. Però és també, i sobretot, un element essencial de la seva existència present, perquè aporta una valuosa informació descriptiva i orientativa dels espais en què es desenvolupa la vida quotidiana.

Per això, la Federació de Municipis de Catalunya celebra la culminació de l'encàrrec que el 1998 va fer el Parlament de Catalunya al Govern de la Generalitat perquè elaborés un nomenclàtor oficial de Catalunya. Els municipis són la unitat geogràfica i administrativa bàsica del nostre país, i per això han participat amb plena convicció en aquest projecte destinat a consolidar la seva identitat.

La realització del Nomenclàtor ha estat fruit d'un esforç col·lectiu i coordinat de diverses administracions públiques. S'hi ha treballat amb mitjans tecnològics avançats i amb la voluntat que la gran quantitat d'informació toponímica recollida pugui ser consultada i utilitzada d'ara endavant per tothom en les millors condicions d'accessibilitat. Per això, la Federació de Municipis de Catalunya valora molt positivament l'acabament de la feina i la seva presentació a la ciutadania.

Era toponímia, ei a díder, es nòms qu'era societat da as lòcs, represente un valor plan important ena configuracion dera identitat istorica d'ua comunitat. Mès ei tanben, e sustot, un element essenciau dera sua existència present, pr'amor qu'a-pòrte ua valuosa informacion descriptiva e orientativa des espacis en qué se desvolope era vida vidanta.

Per açò, era Federacion de Municipis de Catalunya celèbre era culminacion der encargue qu'en 1998 hec eth Parlament de Catalunya ath Govèrn dera Generalitat entà qu'elaborèsse un nomenclator oficiau de Catalunya. Es municipis son era unitat geografica e administrativa basica deth nòste país, e pr'amor d'açò an participat damb plea conviccion en aguest projècte adreçat a assolidar era sua identitat.

Era realizacion deth Nomenclator a estat frut d'un esfòrç collectiu e coordinat de diuèrses administracions publiques. S'i a treballat damb mejans tecnologics auançats e damb era voluntat qu'era grana quantitat d'informacion toponimica recuelhuda pogue èster consultada e utilizada d'ara endauant per toti enes melhores condicions d'accessibilitat. Per açò, era Federacion de Municipis de Catalunya avalore plan positivament er acabament deth trabalh e era sua presentacion ara ciutadania.

Manuel Mas i Estela

*President de la Federació de Municipis de Catalunya
President dera Federacion de Municipis de Catalunya*

El Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya. Procés d'elaboració i metodologia

El maig de 1998, el Parlament de Catalunya aprovà la Resolució 563/V, sobre l'elaboració d'un nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya. Amb aquesta Resolució es posaven les bases per començar a treballar en l'elaboració d'una obra bàsica en la fixació d'una part tan significativa, tan característica i tan viva del corpus d'una llengua moderna com és la toponímia.

El mandat del Parlament instava el Govern que posés en marxa els mecanismes necessaris per poder comptar amb un document de referència en el qual havien de constar, com a mínim, "els topònims que habitualment figuren en els mapes 1:250 000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, perquè un cop determinats els topònims i llur situació i grafia correcta d'acord amb les normes de l'Institut d'Estudis Catalans i publicat el Nomenclàtor, les denominacions que hi figurin siguin les úniques oficials a tots els efectes".

La voluntat del Parlament era també que aquest Nomenclàtor oficial, un cop publicat, fos el punt de referència normatiu de la toponímia de Catalunya. Per això, en el seu encàrrec al Govern demanava "emprendre [...] les mesures necessàries perquè en tota la cartografia oficial i privada i en totes les obres de referència, guies de viatge i de navegació, llibres de text i altres obres similars, i també en la retolació, incloent-hi la purament informativa, la denominació dels topònims s'ajusti a la que figuri al Nomenclàtor".

1. LA COMISSIÓ DE TOPONÍMIA DE CATALUNYA

Per a dur a terme aquesta tasca, es va crear una comissió ad hoc, anomenada Comissió per a l'elaboració del Nomenclàtor oficial de Catalunya, que va ser constituïda el 12 de juny de 1998, sota la presidència del llavors director general de Política Lingüística, senyor Lluís Jou, i de la qual formaven part les institucions següents:

- El Departament de Cultura, per mitjà de la Direcció General de Política Lingüística, com a unitat responsable de la normalització lingüística i toponímica.
- El Departament de Política Territorial i Obres Públiques, per mitjà de la seva Secretaria General i de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), com a ens responsable de l'elaboració de bases de dades toponímiques i de la cartografia.
- El Departament de Governació i Relacions Institucionals, per mitjà de la Direcció General d'Administració Local, com a unitat competent en matèria de política local de la Generalitat.
- El Departament d'Economia i Finances, per mitjà de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), com a ens competent en matèria d'informació estadística oficial per a l'elaboració del Nomenclàtor.
- L'Institut d'Estudis Catalans (IEC), per mitjà de l'Oficina d'Onomàstica (OdO), atès que és la institució encarregada d'establir la normativa lingüística que ha de regir l'escriptura dels topònims de Catalunya, llevat dels de la Vall d'Aran, segons la legislació vigent (Llei 8/1991, de 3 de maig).
- L'Associació Catalana de Municipis i Comarques i la Federació de Municipis de Catalunya, que representen la totalitat dels municipis de Catalunya, ateses les competències que en matèria de toponímia tenen els ajuntaments.
- El Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), en tant que òrgan descentralitzat vinculat tant a la Generalitat de Catalunya com a l'Administració local i encarregat de la normalització lingüística al territori.

Aquesta Comissió va convertir-se en un òrgan estable anomenat Comissió de Toponímia de Catalunya arran del Decret 59/2001, de 23 de gener. Aquest nou òrgan, adscrit al Departament de Cultura de la Generalitat, va ampliar les seves

competències i es convertí en el principal agent de coordinació i proposició en matèria de toponímia a Catalunya. Per això, la nova Comissió incorporà, a més dels organismes representats a l'anterior, el Consell General d'Aran, en virtut de les seves competències sobre toponímia aranesa.

Han estat més de cinc anys de feina intensa amb la participació activa de tots els agents territorials implicats en la toponímia, des d'experts locals fins als ajuntaments i consells comarcals del país, una feina basada en uns criteris tècnics rigorosos que tot seguit detallarem.

2. ELABORACIÓ DEL NOMENCLÀTOR

La Resolució del Parlament especificava que, al Nomenclàtor, havien de constar "com a mínim, els topònims que habitualment figuren en els mapes a escala 1:250 000 de l'ICC".

El fet que la Resolució parlamentària esmentés com a referent la selecció toponímica de l'ICC va significar un reconeixement a la tasca duta a terme fins aquell moment en el terreny de la difusió de la toponímia a Catalunya. Des del moment de la seva creació, el 1982, l'ICC ha vetllat per disposar, en tota la seva cartografia, d'una toponímia precisa i correcta, que preservés els noms de lloc.

Fins a l'aparició d'aquest Nomenclàtor, doncs, hi havia hagut un treball ininterromput de servei a la normalització i difusió dels noms de lloc. Aquest treball es materialitzà en publicacions temàtiques de toponímia, en el desenvolupament d'eines informàtiques i processos de treball renovats constantment, en la presència i difusió de la toponímia a través de nous portals i per mitjà de nous formats i també, sobretot, en la producció cartogràfica per mitjà de la qual es difon majoritàriament la toponímia i de la qual és una part indissociable.

La Comissió va formar un Grup de Treball, coordinat des del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, atès que des d'aquest òrgan es duïen a terme les tasques de secretaria de la Comissió i de coordinació general dels treballs.

Aquest Grup de Treball va ser qui va establir el programa de treball, amb les diferents fases que abastaven aspectes lingüístics, geogràfics o jurídics i administratius, va preparar els calendaris de treball i va establir les bases per al finançament global de l'obra.

Des de la creació de la Comissió, l'ICC va posar a la seva disposició per a l'elaboració del Nomenclàtor les bases cartogràfiques i toponímiques de què disposa i que cobreixen la totalitat del territori de Catalunya, a diferents escales: les bases a escala 1:5 000 (350 000 topònims), a 1:50 000 (53 000 topònims) i a 1:250 000 (5 000 topònims).

2.1. Punt de partida: La base toponímica 1:50 000

Una de les primeres decisions de gran transcendència va ser la d'ampliar l'objectiu marcat pel Parlament i, en comptes d'utilitzar com a punt de partida la base cartogràfica 1:250 000 de l'ICC, que hauria representat l'oficialització d'uns 5 000 topònims, es va acordar fer servir la base 1:50 000, de molta més densitat.

Per tant, la base toponímica 1:50 000 ha estat la utilitzada per a la informació toponímica. Prové de la selecció feta a partir de la base toponímica 1:5 000 de l'ICC, que és fruit del recull de camp de toponímia per a cartografia a escala 1:5 000, una escala de detall que per cobreix la totalitat del territori de Catalunya.

El treball de camp, iniciat l'any 1984, va ser dut a terme per un equip d'especialistes que, per mitjà d'una enquesta oral a persones coneixedores de cada contrada, recolliren els noms de lloc, la pronúncia local, l'abast territorial i la tipologia. Tot seguit, un equip de correcció contrastava la informació recollida i en fixava la forma ortogràfica correcta. El recull finalitzà l'any 1991; posteriorment hi ha hagut treballs de densificació d'algunes àrees i una tasca permanent d'actualització, inclosa la incorporació de les formes oficials de noms de municipis i d'unitats de població publicades en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

El procés de revisió i oficialització no s'ha aplicat a tots els topònims de la base toponímica 1:50 000 original: una primera tasca de selecció aplicada a la base

va permetre establir finalment en uns 40 000 el nombre total de topònims presents al Nomenclàtor. Aquesta reducció de 13 000 topònims va consistir especialment en la supressió de determinats tipus de topònims, com noms de paratges, partides o boscos, noms d'abast territorial sovint imprecis. Entre el mes d'octubre de 1998 i el mes de desembre de 1999, un cop feta la selecció, l'ICC va lliurar a l'OdO de l'IEC els mapes comarcals i els llistats de toponímia, per a l'inici del procés de revisió i validació, procés que es va dur a terme en dues grans fases.

2.2. Primera fase: distribució del material i recerca bibliogràfica

Així, doncs, la tasca va consistir a revisar, comprovar i corregir la informació de la base de dades toponímica de l'ICC. No era, tanmateix, només una feina de revisió des del punt de vista bibliogràfic i documental, sinó que es basava sobretot en el coneixement del territori, un aspecte en què ha estat fonamental l'excel·lent tasca portada a terme pels tècnics de la xarxa territorial del CPNL i la informació aportada pels nombrosos col·laboradors i estudiosos al llarg del territori. Durant aquesta primera fase de realització del Nomenclàtor, la Comissió va tenir catorze reunions i el Grup de Treball, vint. En aquest sentit, una de les funcions fonamentals de l'OdO en la realització d'aquest projecte va ser enllaçar la tasca de l'ICC i la del CPNL.

La col·laboració amb el CPNL es va iniciar amb una reunió informativa amb els directores de tots els centres de normalització lingüística, que va tenir lloc a Barcelona el 27 d'octubre de 1998. A partir d'aquest primer contacte, i a mesura que es va anar rebent la informació de base des de l'ICC, l'OdO va fer una trentena de reunions repartides per tot Catalunya, d'acord amb l'organització territorial dels centres del CPNL, en què en alguns casos també van participar estudiosos locals, experts vinculats a l'Administració local, etc., amb la voluntat d'aconseguir tant una informació més acurada com una participació real i activa de les persones coneixedores de la toponímia i la realitat geogràfica del país.

En aquestes reunions, a més de lliurar el material corresponent a cada comarca, es van realitzar les sessions formatives per als tècnics del CPNL sobre la feina que aquests havien de portar a terme. En alguns casos, es va haver de fer una segona reunió, més aprofundida, atesa la complexitat de la tasca encarregada a aquests tècnics i també a conseqüència dels dubtes que anaven sorgint a mesura que s'anava realitzant el treball.

La feina dels tècnics del CPNL consistia en la comprovació de la informació que apareixia en el mapa comarcal i els llistats facilitats per l'ICC i incloïa tasques com comprovar la pronúncia genuïna d'ús general a fi de determinar la grafia més adequada, posar-se en contacte amb els estudiosos i entitats locals o comarcals especialitzats en toponímia en els casos que n'hi hagués, confeccionar un llistat amb els casos divergents, comprovar que els topònims existissin, assenyalar topònims molt importants que no apareguessin en la llista i tenir cura d'indicar els casos problemàtics des del punt de vista de la repercussió social.

Durant aquesta primera fase l'OdO va anar fent l'estudi bibliogràfic de la toponímia inclosa en aquest projecte, de manera paral·lela a la feina de camp que realitzaven, com acabem de veure, els tècnics del CPNL, una tasca delicada que van fer de manera molt acurada i que, en alguns territoris, amb una toponímia molt nombrosa, va comportar una dedicació i un esforç molt grans.

2.3. Segona fase: proposta de modificacions i correccions

Posteriorment, en una segona fase, es va anar rebent de manera progressiva la feina realitzada pels tècnics del CPNL. Aquesta informació es va contrastar amb les dades de caràcter bibliogràfic i documental aplegades simultàniament per l'OdO. La confrontació de la informació de camp i la de caràcter bibliogràfic va generar dubtes i consultes diverses, per la qual cosa es va organitzar una segona tanda general de reunions de treball amb els diferents centres del CPNL a fi de poder acabar de resoldre els casos pendents.

Finalment, una vegada resolts els darrers dubtes, es va elaborar una proposta de canvis i una altra d'addicions per a cada comarca, les quals es van trametre a l'ICC amb la corresponent localització de cada modificació i de cada afegit en els mapes comarcals. Així, durant el procés de revisió es van analitzar 40 153 topònims i l'OdO va proposar 6 718 correccions i 1 350 addicions.

Un cop rebudes dades de les comarques amb les correccions i addicions de l'IEC, l'ICC va assignar una codificació tipogràfica a cada topònim com a pas

previ a la introducció de la modificació de la forma gràfica proposada o de l'afegit del topònim a la base. Aquesta nova base era el punt de partida per a la participació dels consistoris locals en el procés. A partir d'aquest punt, el municipi passa a ser la unitat de treball, tant pel que fa a cartografia com a llistats de toponímia.

2.4. Participació dels ajuntaments

La participació dels ajuntaments en el procés de realització de l'obra tenia un doble objectiu: d'una banda, informar-los dels topònims del seu municipi que havien d'aparèixer en el Nomenclàtor i, de l'altra, que aprovessin els que corresponien a noms de nuclis de població, sobre els quals legalment els ajuntaments tenen competència d'acord amb l'article 18 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. En aquest sentit, i per establir els procediments de canvi, des de la Direcció General d'Administració Local es va impulsar l'aprovació del Decret 60/2001, de 23 de gener, pel qual es regula el procediment per al canvi de denominació dels nuclis de població i les entitats municipals descentralitzades.

Un cop incorporades les correccions de la fase anterior, l'ICC va confeccionar els mapes dels 946 municipis, explicats més endavant, i les llistes dels topònims inclosos en el Nomenclàtor ordenades municipalment. Tot aquest material es va enviar a partir del mes d'octubre de 2001 als ajuntaments corresponents, per mitjà de la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació i Relacions Institucionals. Pel que fa a la comarca de la Vall d'Aran, la tramesa va ser feta al Consell General d'Aran.

Amb la voluntat que hi participés el major nombre possible d'ajuntaments, el procés es va allargar des del mes d'octubre de 2001 fins al mes de maig de 2003. El resultat va ser una resposta de 689 municipis (prop d'un 73%, que abasten el 86% de la població de Catalunya). Les seves propostes van generar 2 886 correccions i modificacions més (correccions ortogràfiques, canvis de nom, addicions, canvis de localització, modificacions de categoria geogràfica, supressions, etc.), que s'afegien a les prèviament presentades per l'IEC i que atorguen a aquest Nomenclàtor un caràcter d'obra oberta a la participació de tots els agents territorials.

En aquesta fase també cal situar la redacció per part de l'OdO de més de cent informes tècnics sobre les formes toponímiques adequades; però cal recordar que la Llei de política lingüística atorga als municipis la competència d'establir no solament el nom del municipi, sinó també el nom dels nuclis de població de cada terme municipal.

El darrer pas va consistir en la incorporació a cada fitxer municipal i, en paral·lel, a l'índex toponímic, de les formes definitives aprovades pels respectius ajuntaments i validades per l'IEC. En el cas de la toponímia aranesa, aquesta s'ha incorporat directament al Nomenclàtor segons les formes oficialitzades pel Consell General d'Aran.

2.5. Aprovació del Govern de la Generalitat

Al marge dels topònims corresponents a nuclis de població, que són, com hem comentat, de competència municipal, la Llei de política lingüística, al seu article 18.3 estableix que "la determinació del nom d'altres topònims de Catalunya correspon al Govern de la Generalitat, incloses les vies interurbanes, sigui quina en sigui la dependència".

Per tot això, la darrera fase d'elaboració del Nomenclàtor consistí en la proposta de la Comissió de Toponímia d'elevat al Govern, per a la seva aprovació, el corpus toponímic de la seva competència. Aquesta aprovació es va produir per Acord de Govern de 22 de juliol de 2003 i s'acordava "aprovar el corpus toponímic de competència del Govern d'acord amb l'article 18.3 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, que forma part del Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya, el qual consta en annex a fi que la seva publicació serveixi de referència per a l'edició de cartografia, retolació, guies de viatge i altres productes informatius".

3. LA PUBLICACIÓ

El Nomenclàtor és compost per dues grans parts: en primer lloc el bloc de fulls municipals, amb una cartografia del municipi, com a eina bàsica de localització,

a més d'altres informacions complementàries. I en segon lloc l'índex toponímic: una llista alfabètica de topònims amb les dades de tipologia i localització.

Els fulls municipals

La individualització per municipis és, com ja s'ha vist, part del procés de confecció del Nomenclàtor, tant per la participació dels ajuntaments, com també per la presentació com a publicació. La definició i disseny del mapa de cada municipi implicava, d'una banda, aspectes de representació cartogràfica i, d'altra banda, la generació de cada full municipal, tasca que ha estat laboriosa per qüestions d'escala de representació. Si bé el Nomenclàtor és a escala 1:50 000 i la toponímia que conté respon a una lectura a aquesta escala, el fet que com a conjunt sigui una publicació, ha portat a la necessitat de representar els municipis de gran superfície a escales més petites per tal d'adaptar-se a les mides de pàgina: un 21% dels municipis s'han representat a escala 1:60 000, i un 14% a 1:70 000.

Al costat de la gestió del volum d'informació toponímica que ha comportat l'execució del Nomenclàtor, hi ha l'actualització cartogràfica del mapa de cadascun dels 946 municipis: codificacions de carreteres que han canviat, actuacions en la xarxa viària que ha calgut reflectir als mapes, creixement urbanístic... En definitiva, l'actualització completa de la representació cartogràfica del territori com a marc de referència òptim per als seus noms de lloc, a partir del fons topogràfic de la sèrie comarcal 1:50 000 de l'ICC. Com en el cas de la revisió toponímica, l'actualització planimètrica s'ha incorporat en el mapa només quan afectava l'àmbit específic del corresponent terme municipal; és a dir, se n'ha prescindit quan només afectava la part externa al terme.

Informació complementària

Cada mapa municipal es presenta acompanyat d'informació complementària: escuts municipals, etimologia del nom i dades estadístiques.

Els escuts municipals han estat facilitats per la Direcció General d'Administració Local i només s'han publicat aquells que compten amb l'aprovació definitiva i s'acullen a la normativa heràldica fixada.

L'etimologia del nom de municipi, expressada de manera concisa, ha estat proporcionada per l'IEC. Aquesta ha estat una tasca especialment laboriosa, per a la qual ha calgut establir uns criteris metodològics, ja que s'ha partit de la forma documentada més antiga –dada que sempre hi ha estat inclosa– i s'hi han tingut en compte totes les propostes etimològiques aparegudes en obres de caràcter científic, tant en els repertoris generals com a l'Onomasticon Cataloniae.

La informació estadística que s'adjunta a cada full municipal correspon a les dades bàsiques més actualitzades sobre l'estructura de la població de cada municipi de Catalunya disponibles a la data de tancament de la publicació. Aquestes dades corresponen a la informació procedent del Cens de població de l'any 2001 per a les variables relatives a l'estructura de sexe i edat, així com del coneixement del català; pel que fa a l'estructura ocupacional, les dades que es publiquen són les de l'estadística de població de Catalunya realitzada per l'Idescat l'any 1996, ja que l'INE, responsable de l'execució del cens del 2001, en el moment de la publicació del Nomenclàtor encara no havia lliurat els arxius finals corresponents a l'Idescat per procedir a la seva explotació municipal.

Les categories que es presenten per a cadascuna de les esmentades variables són les d'utilització habitual per a la publicació de dades bàsiques agregades. La distribució per grups d'edat es refereix als tres grans grups demogràfics corresponents a la població de 0 a 14 anys, la de 15 a 64 anys i la de 65 anys i més. La classificació segons el coneixement del català es refereix a les quatre habilitats bàsiques recopilades en els censos lingüístics de Catalunya: la comprensió, el saber parlar, el saber llegir i el saber escriure. Finalment la classificació ocupacional de la població es presenta segons els quatre grans sectors econòmics: agricultura, indústria, construcció i serveis.

Els mapes comarcals

Dins l'obra, els mapes municipals es presenten agrupats per comarques. Cadascuna de les 41 comarques és encapçalada pel respectiu mapa a escala 1:250 000 i la relació dels municipis que la componen. L'actualització planimètrica i el tractament de les terres veïnes a la comarca en qüestió s'han fet seguint el mateix mètode que el dels mapes municipals i amb una selecció toponímica a partir dels mapes dels municipis que la componen.

L'índex

Segons la definició que en fa el Diccionari de l'IEC un nomenclàtor és una "llista o catàleg ordenat dels noms dels pobles d'un territori [...]". En aquest sentit, doncs, l'índex representa la part nuclear del Nomenclàtor i la font de consulta directa dels noms de lloc aprovats.

Cada entrada de l'índex conté els següents paràmetres: en primer lloc el topònim, indexat i alfabetitzat per la seva part denotativa. Les formes genèriques, quan el topònim en té, es troben transcrits a l'índex en minúscula, especialment les referents a orònims i hidrònims (bosc, clot, barranc, riera...); d'altra banda, els genèrics referits a noms de cases, masos i altra instal·lació humana (Can, Mas, Veïnat...), tenen la seva entrada en majúscula. En segon lloc hi trobem el concepte geogràfic a què es refereix el topònim, transcrit abreujadament (edif., hidr., orogr...); l'equivalència de cada abreviatura s'especifica a la introducció de l'índex. El paràmetre següent és el municipi, o municipis, als quals pertany el topònim. Quan un topònim es troba adjudicat a més d'un municipi, l'ordre de presentació és alfabètic. En aquest context, també es dona algun cas en què, per a un mateix element geogràfic compartit, cada ajuntament implicat ha aportat una denominació diferent: en aquests casos a l'índex s'han mantingut les diverses versions. Hi ha alguns topònims (com els cursos fluvials o els grans massissos i serres) on l'adjudicació de pertinença municipal se substitueix per l'adjudicació a la comarca, o comarques, entre les quals queda compartit el nom de lloc. El punt següent que es presenta correspon a la comarca, transcrita de forma abreujada. Com en el cas dels municipis, força topònims poden quedar compartits entre diverses comarques; en aquest cas, l'ordre de presentació respecta l'atorgat a la columna prèvia del municipi o a l'ordre alfabètic quan no hi ha assignació municipal. La columna següent indica la pàgina on es pot trobar el topònim; quan un topònim apareix en més d'una, s'ha optat per indicar la pàgina on el topònim apareix més centrat. Els darrers paràmetres que acompanyen cada topònim són les coordenades de referència UTM X i UTM Y d'ajuda a la localització del topònim a cada pàgina. Aquestes coordenades són una indicació del sector on cal cercar el rètol del nom; en cap cas es tracta de les coordenades de l'element geogràfic designat.

Tipologia dels topònims

Plobament agrupat, comunicacions i instal·lacions	Edificacions aïllades (mas, casa, ermita...)	Orònims (cim, serra, indret...)	Hidrònims (riu, pantà, font...)
13,6 %	37,4 %	32,2 %	16,8 %

4. CONSIDERACIONS FINALS

La realització d'una obra d'aquest abast i complexitat ha suposat un repte humà i tècnic perceptible a través d'algunes dades: en primer lloc, els 39 661 topònims que conté l'obra i que designen el nom d'elements geogràfics dels 946 municipis de Catalunya; cada topònim ha estat analitzat, validat i oficialitzat, com a forma escrita i com a localització cartogràfica. En segon lloc, l'obra publicada, composta per les 1 278 pàgines de cartografia i les 113 pàgines d'índex toponímic. En darrer lloc, cal recordar l'equip de persones, provinent de les diverses institucions i organismes esmentats en aquest text introductori, sense el qual no hauria estat possible la formació i publicació d'aquest Nomenclàtor.

Una referència obligada

A partir de la publicació del Nomenclàtor oficial de toponímia major, Catalunya disposarà d'una obra de consulta que conté 39 661 topònims amb la seva forma oficial. Aquest Nomenclàtor, com demana el Parlament de Catalunya i atès el seu caràcter oficial, ha de permetre a partir d'aquest moment que la cartografia, les obres de referència, la retolació, els llibres de text, les guies turístiques, els mitjans de comunicació, etc., puguin i hagin d'incorporar la toponímia correcta en català, de manera que no es pugui adduir, com fins ara s'ha fet sovint, la manca d'existència d'una toponímia oficial com a excusa per negligir l'ús de les formes catalanes correctes i substituir-les per formes prenormatives o errònies. El mateix s'ha d'aplicar en el cas de les formes araneses de la toponímia de la Vall d'Aran.

Tanmateix, un dels grans objectius d'aquest projecte no s'ha pogut assolir: el plantejament inicial també tenia la intenció de permetre, o almenys facilitar, la correcció dels onze noms de municipis* de Catalunya que presentaven una denominació incorrecta des del punt de vista de la normativa lingüística de l'IEC i que els ajuntaments, per qüestions diverses, no han considerat adequat

canviar. L'autonomia de què disposa l'Administració local a l'hora de fixar el nom oficial dels nuclis de població, ha comportat la inclusió en el Nomenclàtor oficial de més de cent cinquanta noms incorrectes ortogràficament o inadequats a la tradició toponomàstica catalana, segons els informes de l'IEC en què es proposaven formes adequades. Tots aquests noms apareixen finalment a l'índex del Nomenclàtor destacats gràficament amb un asterisc perquè es consideren incorrectes segons els criteris de l'IEC. El fet que el Nomenclàtor sigui una obra viva com la toponímia fa esperar que aquesta llista proporcionalment petita respecte del corpus que normalitza el conjunt de l'obra, es vagi reduint i que esdevingui un al·licient perquè els consistoris vagin aprovant formes adequades a la normativa.

En definitiva, és un motiu d'orgull i de satisfacció per a les moltíssimes persones i institucions que hem col·laborat a fer possible aquesta obra, poder posar a l'abast de tothom un corpus d'uns 40 000 topònims de tots els racons de Catalunya en una obra moderna que garanteix nova vida per uns elements de la nostra llengua, la nostra geografia i la nostra cultura en molts casos mil·lenaris.

Jordi Roigé i Solé

*President de la Comissió,
director general de Política Lingüística
i president del Consorci per a la Normalització Lingüística*

Josep Moran i Ocerinjauregui

*Vicepresident de la Comissió
i director de l'Oficina d'Onomàstica*

Jaume Miranda i Canals

*Vicepresident de la Comissió
i director de l'Institut Cartogràfic de Catalunya*

* Cabassers (i no *Cabacés); Campmany (i no *Capmany); Castell i Platja d'Aro (i no *Castell-Platja d'Aro); el Figueró i Montmany (i no *Figaró-Montmany); Lledó [d'Empordà] (i no *Lladó); Maçanes (i no *Massanes); Navars (i no *Navàs); Rialb (i no *Rialp); Roda de Berà (i no *Roda de Barà); Terrassola i Lavit (i no *Torrelavit), i Vulpellac, Fonteta i Peratallada (i no *Forallac).

Comissió de Toponímia de Catalunya

President:

Lluís Jou (VI/98 - II/03)
Jordi Roigé

Vicepresidents:

Jaume Miranda
Josep Moran

Secretari:

Francesc Vilaró

Vocals:

Ramon Bosch
Joaquim Capellades
Alfred Castells
Ramon Espadaler (II/00 - IX/01)
Xavier Gibert
Josep Martínez
Jaume Massó (VI/98 - VI/02)
Joan A. Olivares (IX/98 - I/01)
Jordi Oliveres
Josep M. Pelegrí (II/02 - IX/02)
Mònica Pereña
Joan Anton Rabella
Joan Raventós (IX/98 - XII/99)
Andreu Rifà
Teresa Rosell (VI/01 - IX/01)
Isabel Rueda
Jusèp Loís Sans
Ricard Seix (VI/98 - IX/01)
Isabel Ticó
Carmen Tort-Martorell
Jordi Vinaixa (IX/98 - VI/02)

Equips de desenvolupament del Nomenclàtor

Grup de treball de la Comissió:

Anna Adroer
Joaquim Capellades
Alfred Castells
Antoni Mataix
Josep Moran
Gelasio Nogueira
Just Palma
Miquel Parella
Mònica Pereña
Joan Anton Rabella
Mercè Romagosa
Isabel Rueda
Isabel Ticó
Francesc Vilaró

Oficina d'Onomàstica. Institut d'Estudis Catalans**Coordinació:** Dr. Josep Moran**Equip:** Dr. Joan Anton Rabella, Dra. Mar Batlle**Institut Cartogràfic de Catalunya****Coordinació general:** Jaume Miranda, Josep Lluís Colomer, Joan Sendra**Coordinació tècnica:** Jaume Massó, Isabel Ticó**Responsables:** F. Eduardo Campo, Alfred Muñoz, Miquel Parella, F. Xavier Pont.**Equip:** Joana Bernabé, Josep A. Ezquerro, Jordi Jiménez, Andrés Lacambra, Alfonso López, M. Neus Madrid, Juli Moll, Alicia Muñoz, Anna M. Muñoz, Joaquim Nicolás, Enric Sarasa, Jesús Suils, Joan Vidal.**Col·laboradors:** Natalia Alonso, M. José Blanco, Marta Borrás, Hilario Caldera, Enric Camps, Josep Capdevila, Jordi Clua, Juan José Fernández, Laia Ferrer, Francesc Giró, Araceli González, Anna González, Roser Isern, Tatiana Lara, Ruth Mayor, Sonia Monteagudo, Marta Moreno, Carles Orríols, Sergi Palau, Sergi Pascual, Gemma Peris, Beatriz Piñas, Sílvia Redondo, Meritxell Roca, Jordi Rodríguez, Elicio A. Sánchez, Marc Suárez, Marc Torres.**Consorci per a la Normalització Lingüística****Coordinació:** Alfred Castells, Mercè Romagosa, Mercè Solé**Equip:** Cristina Aguilera, Cinta Alcoverro, Pilar Aldeguer, Esther Alemany, Manel Alonso, Teresa Amat, Teresa Arrufat, Montserrat Baqué, Lúcia Barba, Dolors Barceló, Densi Barrero, Pilar Bes, Montse Boix, Lurdes Borrell, Montserrat Buixeda, Josep Camps, Montserrat Canyameres, Joan Capellà, M. Mercè Carbonell, Montserrat Cardo, Montserrat Casacuberta, Teresa Casanellas, Carles Cassanyes, Joan Cavallé, Susanna Cervià, Montserrat Cifuentes, M. Salut Coll, Alicia Company, Mònica Coromines, Laura Corsà, Maria Coscoll, Teresa Cuadrado, Olga Cubells, M. Josepa Daroca, Antoni Daurell, Albert Duran, Jordi Duran, Josep Elias, Montserrat Espar, Marta Espona, Pilar Esteve, Xavier Fargas, Carme Farràs, Judith Farré, Neus Farré, Carme Feixa, Caterina Ferrer, Josep Ferrer, Mariona Ferret, Manel Figuera, M. Dolors Figueras, Pilar Font, Montserrat Forns, Josep M. Fort, Josep M. Fortuny, Lluïsa Gallego, Eugènia Garijo, Anna Gayà, Anna Gilabert, Eulàlia Gispert, Hel·lena González, Assumpta Grabolosa, Elisabet Grimal, Teresa Guasch, Josefina Guerrero, Carme Guillamon, Imma Guinart, la Gumà, Amàlia Huete, Dolors Jorner, Clara Juncadella, Montserrat Llop, Judit Llovet, Marta Lluís, Rosa M. Llunell, Ferran Lozano, Jaume Marcet, M. Josep March, Neus Margalef, Helena Martínez, Montserrat Mas, Xavier Mijà, Pilar Mola, Rosa Monforte, Marta Mussach, Isabel Obradó, Neus Ollé, Marta Padrós, Imma Pagès, Montserrat Palau, Esther Paracolls, Susanna Parals, Montserrat Peiris, Vicent Pellicer, Núria Pera, Marc Piera, M. Alba Pla, Teresa Planagumà, Josep Planas, Montserrat Pocurull, Josepa Porqueres, Albert Pradas, Imma Prat, Berta Puig, Cristina Puig, Joan Puig, Assumpta Relats, Carme Rigal, Oriol Rocosa, Maria Rofes, Anna Roig, Núria Roig, Sílvia Romero, Núria Rossell, Trinitat Ruiz, Toni Ruscalleda, Susagna Sabaté, Xavier Sanjuan, Esther Santaló, Sergi Santjoan, Anna Saperas, Maria Antònia Savall, Agnes Schlüter, Arga Sentís, Antònia Serena, Elisa Sola, Dolors Solà, Assumpta Soler, Judit Tarrés, Montserrat Teixidó, Roser Tena, Lluís Tetes, Roser Tintó, Carme Torelló, Imma Torner, Núria Tost, Imma Trias, Roser Tutusaus, Núria Úrios, Ramona Vall-lamora, Francesc Vall-llovera, Ramon Vidal, Roger Vilà, Mercè Viladrosa, Miquel Vilalta, Teresa Vilaró, Rosa Villaplana, Núria Vinyoles, Carme Ylla**Institut d'Estadística de Catalunya****Coordinació:** M. Dolors Olivares**Equip:** Gelasio Nogueira**Equip de toponímia aranesa****Coordinació:** Josèp Loís Sans**Membres deth Departament de Lingüística der Aranés:** Manuela Ané, Verònica Barès, Angelina Cases, Jèp Montoya, Elvira Riu, Rosa Ma. Salgueiro, Miquel Segalàs, Jordi Suils, Frederic Vergés. **Informants:** Antonio Ademà, Juanito Amiel, Antonio Ané, Bartolomé Anglada, Eduardo Castet, Joan Castet, Joan Cónsul, Dionisio Guerrero, Rafael Illanes, Joan Leja, Juan Moga, Juan Peremartí, Juan Puyol, Frederic Vergés, Casimiro Vilò
Alcaldes, presidents e còssos: Joan Moga, Andrés España, Víctor León, Marcos Amieill, Jesús Rodríguez, Francés Vidal, José A. Arjò, F. Vidal Vidal, José Solé, José Rella, Pau Perdices, Francisco Vidal, Santiago Vidal, Luis Servat, Francés Medan, Pere Castet, Francesc Castet, Felipe Delseny, Emilio Medan, Eugeni Ochoa, J. Carles Lastera. **Becària:** Maria Vergés**Persones que hi han col·laborat:**

Antoni Abad, Jaume Abella, Josep M. Abril, Salut Afero, Jaume Aguadé, Joaquim Agustí, Jaume Ala, Marta Albà, Pilar Alberti, Salvador Albó, Carme Alés, Miquel Alimbau, Alfons Alsamora, Josep M. Alsina, Toni Altaió, Josep Altayó, Jordi Amigó, Ramon Amigó, Josep Amorós, Jaume Andreu, Lourdes Anglada, Palemó Anglès, Josep Anguera, Mar Anton, Montse Anton, Albert Antonell, Ramon Maria Arbós, M. Concepció Arias, Encarna Ariza, Joaquim Armengol, Carme Arrufat, Montserrat Auguet, Antoni Bach, Dolors Bach, Josep Badia, Jordi Balada, Josep M. Balada, Santiago Balaña, Ramon Balcells, Elisabet Baldor, Josep Ballabriga, Camilo Baltasar, Marcel Banús, Josep Bañeras, Andreu Barbarà, Jaume Barberà, Marta Barberó, Carme Barceló, Ramon Barceló, Ramon Bargalló, Orlando Barrial, Esteve Baseira, Emili Bassols, Josep M. Batalla, Josep Bellmunt, Pere Bellmunt, Jordi Beltran, Ramon Bernades, Ramon Bernaus, Josep M. Bernils, Carles Bertran, Pere Bigas, Llorenç Birba, Jordi Blanch, Sadurní Blanchart, Gabriel Blanco, Marcel·lí Blanich, Àngels Boada, Jordi Boada, Martí Boada, Manuel Bofarull, Josep Boix, Marta Boixader, Gil Bombardó, M. Rosa Bondia, Josep A. Bonet, Josep Borch, Joan Borrell, M. Lluïsa Borrás, Amàlia Bosch, Juli Bosch, Joaquim Bosom, Sebastià Bosom, Joan Bové, Marta Bover, Teresa Bruguera, Miquel Burrieza, Rosa Busquets, Mateu C. de Sobregrau, Pere C. de Sobregrau, Carles Cabré, Lluís Cadena, Ferran Calavia, Oriol Calvo, Joan Campí, Josep Capmany, Pere Camps, Evel·lí Campsolinas, Joan Canal, Josep Canals, Josep Canamases, Joan Canudes, Esteve Canyameres, Enric Capdevila, Jaume Capdevila, Josep M. Capellas, Josep Carbonell, Vicenç Carbonell, Jaume Carol, Jesús Carrascal, Josep Anton Carré, Jordi Carreras, Josep M. Carreras, Josep Carrió, Margarida Casacuberta, Benet Casadesús, Maria Casadevall, Santiago Casadó, Josep Casals, Alfred Casanovas, Josep A. Casanovas, Josep Casas, Josep M. Casas, Agustí Cascasona, Miquel Casellas, Lluís Cases, Miquel Castellà, Tomàs Castells, Jacint Castellví, Josep Castellví, Benjamí Català, Núria Cervera, Carme Cirera, Jaume Clapers, Josep Clavé, Eduard Claver, Montserrat Clos, Carme Clusellas, Susanna Coderch, Josep M. Codina, Jaume Coll, Francesc Collell, Adrià Colls, Joaquim Colomé, Joan Colomer, Jordi Colomer, Rosa Colomer, Joana Coma, Miquel Coma, Núria Comamala, Ramon Comellas, Modest Corbella, Moisès Coromina, Albert Corominas, Martí Corominas, Pilar Cort, Josep M. Cortada, Ignasi Cortés, Ramon Cortés, Xavier Cortés, Ignasi Costa, Joan Costa, Manel Costa, Perfecte Costa, Florenci Crivillé, Ramon Cros, Josep M. Crosas, Esteve Cruanyes, Jordi Cruilles, Olga Cubells, Francesc Cunill, Josep Cunillera, Joaquim Daban, Delfi Dalmau, Josep Danés, Jaume Dantí, Joan Darbra, Josep M. Daroca, M. Josepa Daroca, Tonet de Barri, Damià de Bas, Sebastià Delclòs, Andreu Doménech, Anna Domingo, Moisès Dorca, Montserrat Duran, Toni Egea, Sara Escarrer, Josep Jesús Escoda, Josep M. Escoda, Jaume Escolà, Xavier Espigol, Joan Francesc Espluga, Raül Espluga, Joan Espona, Maria Estany, Vicenç Esteban, Anton Estivill, Jordi Estruch, Josep Estruch, Antoni Fajardo, Josep M. Farran, Jaume Farré, Cándido Farrús, Cesc Fernández, Joan Fernández, Lluís Fernández, Doménech Ferran, Enric Ferrando, Joan Ferrús, Rosendo Fígols, Jaume Figuerola, Isabel Filbà, Jaume Florenza, Crescenci Fonalleras, Ramon Fons, Francisco Font, Jaume Font, Josep Forga, Josep Formiga, Assumpta Fort, Carles Fort, Jaume Fort, Ramon Fort, Ferran Fortí, Mateu Franch, Rafael Franco, Romualdo Freixa, Josep Fusté, Martí Galceran, Daniel Galera, Josep Lluís Gallardo, Enric García, Jordi García, Ramon Garcia, Narcís Gascons, Josep M. Gasol, Salvador Gàzquez, Josep M. Gelabert, Jaume Gibert, Josep M. Gibert, Pere Gifre, Salvador Gilabert, Josep Ginestí,

Isona i Conca Dellà, Isòvol, Ivars de Noguera, Jafre, la Jonquera, Jorba, Josa i Tuixén, Juià, Juncosa, Juneda, Les, Linyola, Lladurs, la Llagosta, Llagostera, Llambilles, Llanars, Llançà, Llardecans, Llavorsí, Lleida, Llers, Lliçà d'Amunt, Lliçà de Vall, Llimiana, Llinars del Vallès, Llívia, Llobera, Llorac, Lloret de Mar, les Lloses, Madremanya, Maials, Maldà, Malgrat de Mar, Malla, Manlleu, Manresa, Martorell, Martorelles, Mas de Barberans, Masarac, Masdenverge, les Masies de Roda, les Masies de Voltregà, Masllorenç, el Masnou, la Masó, Maspujols, Masquefa, el Masroig, Massanes, Massoteres, Matadepera, Mataró, Menàrguens, Meranges, Mieres, Miralcamp, Miravet, Moià, el Molar, Molló, la Molsosa, Monistrol de Calders, Monistrol de Montserrat, Montagut i Oix, Montblanc, Montbrió del Camp, Montcada i Reixac, Montellà i Martinet, Montesquiu, Montferrer i Castellbò, Montgai, Montgat, el Montmeló, Montmeló, Montoliu de Segarra, Montornès de Segarra, Mont-ral, Mont-ras, Mont-roig del Camp, Móra d'Ebre, el Morell, Mura, Naut Aran, Navarcles, Navàs, Navata, Navès, la Nou de Berguedà, Odèn, Ogassa, Olèrdola, Olesa de Bonesvalls, Olesa de Montserrat, Oliús, Olost, Olot, els Omells de na Gaia, Ordís, Organyà, Oristà, Orpí, Ossó de Sió, Pacs del Penedès, Palafróls, Palafrugell, Palamós, el Palau d'Anglesola, Palau de Santa Eulàlia, Palau-sator, Palau-solità i Plegamans, Pallejà, la Palma de Cervelló, Pals, Pardines, Parlavà, Passanant, Pau, Paüls, Pedret i Marzà, Penelles, Perafita, Peralada, Peramola, el Perelló, Piera, les Piles de Gaia, Pineda de Mar, el Pinell de Brai, Pinell de Solsonès, Pinós, el Pla de Santa Maria, les Planes d'Hostoles, Planoles, els Plans de Sió, el Poal, la Pobla de Cérvoles, la Pobla de Claramunt, la Pobla de Mafumet, la Pobla de Massaluça, la Pobla de Montornès, la Pobla de Segur, Polinyà, el Pont d'Armentera, el Pont de Bar, el Pont de Suert, el Pont de Vilomara i Rocafort, Pontils, Pontós, Porqueres, el Port de la Selva, Portbou, la Portella, el Prat de Llobregat, Pratdip, Prats de Lluçanès, els Prats de Rei, Prats i Sansor, Premià de Dalt, Premià de Mar, les Preses, Prullans, Puiggròs, Puig-reig, Puigverd d'Agramunt, Quart, Querol, Rabós, Rasquera, Regencós, Rellinars, Renau, Reus, Rialp, la Riba, Ribera d'Ondara, Ribera d'Urgellet, Ribes de Freser, la Riera de Gaià, Ripoll, Ripollat, Riudaura, Riudecanyes, Riudecols, Riudellots de la Selva, Riudoms, la Roca del Vallès, Roda de Ter, Roquetes, Roses, Rosselló, Rubí, Rubió, Rupió, Sabadell, Sagàs, Salàs de Pallars, Saldes, Sales de Llierca, Salou, Salt, Sanaüja, Sant Adrià de Besòs, Sant Agustí de Lluçanès, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Aniol de Finestres, Sant Antoni de Vilamajor, Sant Bartomeu del Grau, Sant Boi de Llobregat, Sant Boi de Lluçanès, Sant Carles de la Ràpita, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Celoni, Sant Climent de Llobregat, Sant Cugat Sesgarrigues, Sant Esteve de Palautordera, Sant Esteve Sesrovires, Sant Feliu de Buixalleu, Sant Feliu de Guixols, Sant Feliu de Llobregat, Sant Feliu de Pallerols, Sant Feliu Sasserra, Sant Ferriol, Sant Fruitós de Bages, Sant Guim de Freixenet, Sant Guim de la Plana, Sant Hilari Sacalm, Sant Hipòlit de Voltregà, Sant Jaume de Llierca, Sant Joan de les Abadesses, Sant Joan de Vilatorrada, Sant Jordi Desvalls, Sant Julià de Cerdanyola, Sant Julià de Ramis, Sant Julià de Vilatorrada, Sant Julià del Llor i Bonmatí, Sant Just Desvern, Sant Llorenç de la Muga, Sant Llorenç d'Hortons, Sant Llorenç Savall, Sant Martí de Centelles, Sant Martí de Llémena, Sant Martí de Tous, Sant Martí Sarroca, Sant Mateu de Bages, Sant Mori, Sant Pau de Segúries, Sant Pere de Ribes, Sant Pere de Riudebitlles, Sant Pere de Vilamajor, Sant Pere Pescador, Sant Pere Sallavinera, Sant Quintí de Mediona, Sant Quirze de Besora, Sant Ramon, Sant Sadurní d'Anoia, Sant Salvador de Guardiola, Sant Vicenç de Torelló, Sant Vicenç dels Horts, Santa Bàrbara, Santa Cecília de Voltregà, Santa Coloma de Cervelló, Santa Coloma de Farners, Santa Coloma de Gramenet, Santa Cristina d'Aro, Santa Eugènia de Berga, Santa Eulàlia de Riuprimer, Santa Eulàlia de Ronçana, Santa Llogaia d'Àlguema, Santa Margarida de Montbui, Santa Margarida i els Monjos, Santa Maria de Besora, Santa Maria de Corcó, Santa Maria de Martorelles, Santa Maria de Merlès, Santa Maria de Miralles, Santa Maria de Palautordera, Santa Perpètua de Mogoda, Santa Susanna, Sarrià de Ter, Sarroca de Bellera, Saus, Savallà del Comtat, la Secuita, la Selva de Mar, la Selva del Camp, Senan, la Sénia, Senterada, Sentmenat, Serinyà, Serra de Daró, Setcases, Seva, Sils, Siurana, Sobremunt, Solsona, Sora, Soriguera, Sort, Soses, Subirats, Sudanell, Sunyer, Súrria, Susqueda, Talamanca, Talarn, la Tallada d'Empordà, Taradell, Tarragona, Tàrraga, Tàrrés, Tarroja de Segarra, Tavèrnoles, Tavertet, Teià, Térmens, Terrades, Terrassa, Tiana, Tiurana, Tivenys, Tona, Torà, Tordera, Torelló, els Torrens, Tornabous, la Torre de Fontaubella, la Torre de l'Espanyol, Torredembarra, Torrefarrera, Torrefeta i Florejacs, Torregrossa, Torrelavit, Torrelles de Foix, Torrelles de Llobregat, Torres de Segre, Torroella de Montgrí, Tortosa, Tossa de Mar, Tremp, Ullà, Ulldecona, Ulldemolins, Urús, Vacarisses, la Vajol, la Vall de Bianya, la Vall de Boí, la Vall d'en Bas, Vallbona d'Anoia, Vallbona de les Monges, Vallcebre, Vallclara, Vallfogona de Balaguer, Vallfogona de Ripollès, Vallfogona de Riucorb, Vallgorguina, Vallirana, Vall-llobrega, Vallromanes, Valls, les Valls d'Aguilar, les Valls de Valira, Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, la Vansa i Fórnols, Veciana, el Vendrell, Ventalló, Verges, Vespella de Gaià, Vic, Vidrà, Vidreres, Vielha e Mijaran, Vilabella, Vilabertran, Vilablareix, Viladamat, Viladecans, Viladecavalls, Vilademuls, Viladrau, Vilafant, Vilafranca del Penedès, Vilalba dels Arcs, Vilaller, Vilallonga de Ter, Vilallonga del Camp, Vilamacolum, Vilamallà, Vilamòs, Vilanant, Vilanova de Bellpuig, Vilanova de la Barca, Vilanova de Meià, Vilanova de Prades, Vilanova de Sau, Vilanova del Camí, Vilanova del Vallès, Vilanova d'Escornalbou, Vilanova i la Geltrú, Vilaplana, Vila-sacra, Vila-sana, Vila-seca, Vilassar de Dalt, Vilassar de Mar, Vilaür, la Vilella Baixa, Vilobí del Penedès, Vilobí d'Onyar, el Vilosell, Vimodri, Vinebre, Vinyols i els Arcs, Viver i Serrateix, Xerta.